

Προσεγγίζοντας τις Διαταραχές Αυτιστικού Φάσματος

ΚΕΔΔΥ 2017

Ελένη Καλλιονάκη, Κλινική Ψυχολόγος, MSc.

Κοινωνική αλληλεπίδραση

- Ελλείμματα στη χρήση πολλαπλών μη-λεκτικών συμπεριφορών, όπως βλεμματική επαφή, έκφραση προσώπου, στάση σώματος και χειρονομιών για την ρύθμιση της κοινωνικής διαντίδρασης.
- Αδυναμία στην ανάπτυξη σχέσεων με συνομηλικούς αντίστοιχου αναπτυξιακού επιπέδου.
- Έλλειψη αυθόρμητης αναζήτησης προκειμένου να μοιραστεί συναισθήματα, ενδιαφέροντα ή επιδόσεις με άλλα άτομα.
- Έλλειψη κοινωνικής ή συναισθηματικής αμοιβαιότητας.

Ποιοτικές εκπτώσεις στον Λόγο και Επικοινωνία

- Καθυστέρηση ή πλήρης έλλειψη ανάπτυξης της ομιλούμενης γλώσσας.
- Σε άτομα με επαρκή ομιλία, έντονη έκπτωση στην ικανότητα να ξεκινήσουν ή να διατηρήσουν μια συζήτηση με άλλους.
- Στερεότυπη και επαναληπτική χρήση της γλώσσας (λεκτικές τελετουργίες, νεολογισμοί, ιδιοσυγκρασιακός λόγος).
- Προβλήματα στην κατανόηση του λόγου – κυριολεκτική κατανόηση – αδυναμία διάκρισης στοιχείων του λόγου όπως μεταφορά, παρομοίωση, ειρωνία.
- Διαταραχή στη “θεωρία του Νου” που επηρεάζει την ανάπτυξη διαλόγου (επίγνωση της νοητικής κατάστασης των άλλων – προθέσεων, συναισθημάτων, επιθυμιών)
- Έλλειψη ποικίλου ή αυθόρμητου παιχνιδιού φαντασίας ή παιχνιδιού κοινωνικής μίμησης, συμβολικού παιχνιδιού.

Περιορισμένα, επαναληπτικά Ενδιαφέροντα και δραστηριότητες

- Απασχόληση με τα ενδιαφέροντά τους με στερεότυπους και επαναλαμβανόμενους τρόπους, που είναι μη φυσιολογική είτε σε ένταση, σε εστιασμό και επίμονη ενασχόληση με μέρη αντικειμένων.
- Αφοσίωση σε μη λειτουργικές ρουτίνες ή τελετουργίες.
- Η διακοπή της λειτουργίας είναι πολύ δύσκολη και συνήθως προκαλεί μεγάλη ένταση και θυμό.
- Κινητικοί μεννερισμοί, όπως συστροφή χεριών, δακτύλων ή σύμπλοκες κινήσεις όλου του σώματος. Οι κινήσεις αυτές συνήθως αυξάνονται σε συνθήκες συναισθηματικής έντασης.

Διαταραχή Αισθητηριακής Ολοκλήρωσης

- Αιθουσαίο σύστημα (κίνηση- κούνιες, σκάλες κ.α.)
- Σωματοαισθητικό σύστημα (ιδιοδεκτικό και απτικό – ζέστη, κρύο, πόνος, άγγιγμα)
- Ακουστικό σύστημα (οι ήχοι μπορεί να προσλαμβάνονται έντονοι)
- Γευστικό σύστημα (προτιμήσεις σε υφές, μυρίζουν το φαγητό)
- Οπτικό σύστημα (έντονος φωτισμός, χρώματα)
- Οσφρητικό σύστημα (ενόχληση από οσμές ή αντίθετα μυρίζουν όλα τα πράγματα)

Επιτελικές Λειτουργίες

Γνωστική ευελιξία, Αναστολή, Εργαζόμενη μνήμη:

- Δυσκολία να σχεδιάσουν και να οργανώσουν την συμπεριφορά τους, εστιάζοντας την προσοχή τους
- Δυσκολία να προσεγγίσουν σύνθετες εργασίες και να τις σπάσουν σε τμήματα
- Δυσκολία να αφήσουν μια δραστηριότητα αν δεν έχει τελειώσει
- Δυσκολία να συνδυάσουν πληροφορίες, για να προβούν σε συμπεράσματα (ανώτερες διεργασίες σκέψης)

Κεντρική συνοχή

- Δεν αντιλαμβάνονται το νόημα της ιστορίας
- Βλέπουν το μέρος και όχι το σύνολο

Θεωρία του Νου

- «ανάγνωση το νου»: κατανόηση των επιθυμιών και των πεποιθήσεων του εαυτού & του άλλου και πρόβλεψη της μελλοντικής του συμπεριφοράς (Mitchell, 1996)
- η ικανότητα του ατόμου να «διαβάζει το νου», ώστε να αποδίδει στον εαυτό του και στους άλλους νοητικές καταστάσεις
- εγγενώς προδιαγεγραμμένος γνωστικός μηχανισμός (Harper, 2003)
- οι πράξεις έχουν μια λογική συνέχεια, δηλαδή οι ενέργειες και οι απόψεις των ανθρώπων απορρέουν από αυτό που σκέφτονται, ελπίζουν και επιθυμούν.
- Η θεωρία του νου αναφέρεται:
- στη δυνατότητα του ατόμου να συνάγει συμπεράσματα για τις νοητικές διεργασίες, τόσο τις δικές του όσο και των άλλων
- Να χρησιμοποιεί τα συμπεράσματά του, για να ερμηνεύσει, να κατανοήσει και να προβλέψει τη δική του συμπεριφορά, καθώς και τη συμπεριφορά των άλλων

Θεωρία του Νου στον Αυτισμό

- Δυσκολεύονται να καταλάβουν ότι οι άλλοι μπορεί να έχουν διαφορετικές σκέψεις, συναισθήματα, γνώμες, σχέδια
- Έχουν περιορισμένη δυνατότητα να φανταστούν γιατί ο άλλος λέει ή κάνει κάτι
- Δυσκολία στην: κατανόηση αστείων / χιούμορ – Ενσυναίσθηση - Αντίληψη προσποίησης
- Πρόδρομα στοιχεία στα οποία υπολείπονται:
 - – Μίμηση
 - – Από κοινού παρατήρηση
 - – Λειτουργικό & Συμβολικό παιχνίδι
 - – Ενσυναίσθηση
- Άρα: προβλήματα επικοινωνίας και Συμπεριφοράς

Παιχνίδι

- **Αισθησιοκινητικό / διερευνητικό παιχνίδι (από τη**
- **γέννηση – το 2ο έτος)**
- Το βρέφος επεξεργάζεται όλα τα παιχνίδια κατά συναφή τρόπο και ανεξάρτητα από τα λειτουργικά τους χαρακτηριστικά
- μιμητικό παιχνίδι
- λειτουργικό παιχνίδι (90 – 120 μήνα διαφοροποίηση
- αντικειμένων ανάλογα με τη χρήση του
- 10-18 μηνών: κατανόηση της διαφοράς μεταξύ πραγματικής και συμβολικής χρήσης των αντικειμένων στο παιχνίδι

Παιχνίδι

- Συμβολικό Παιχνίδι (pretend or representational play) (2-6 ετών)
- προοδευτικά πιο σύνθετο και δημιουργικό παιχνίδι.
- μη-συμβατική χρήση αντικειμένων
- προσποίηση
- δραματοποίηση
- ομαδικά παιχνίδια
- παιχνίδια στρατηγικής